

Education des enfants roms en Europe
Education of Roma children in Europe

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE
Language Policy Division
Division des Politiques linguistiques

Evropakoro Forumo e Romengoro thaj e Phirutnengo
European Roma and Travellers Forum
Forum européen des Roms et des Gens du voyage

So te kerel le Portfolijeha (EĈhP) vaš romaŋi ĉhib

Paš o vast le kantorenge

*I gen **pal'ikeras** vaš bari garancija andre ada projektos, so **diña** e Finsko*

Sektoris pal **ĉhibakero sikh'uvipen** - www.coe.int/lang
Evropakeri Rada, ŠTRASBURK

**Romano tekstos has kerdo avka, hoj olestar džanelas e Rada Evropy.
Sar mištes hin thodo andre romaňi čhib, perel pro šero le manušeske, savo oda kerelas
Lada Viková, Eva Danišová**

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Praha 2010
Council of Europe

EDITORIALIS

ANGLUNES	3
Sar te kerel buti <i>Sikh'uvipneskera</i> šstrukturaha vaš e romaňi čhib	4
So hin <i>Evropsko</i> čhibakero portfolijos?	5
O aktivty vaš e buti andre trjeda Čhibakero pasportos	9
Phenav ko som Čhiba , so džanav Sar džanav o sikh'uvipen Interkulturno džañiben	
Čhibengeri biografija	14
O sikh'uvipen Buti le kontrolne registrenca andro <i>Evropsko</i> portfolijos	
O registros butenca the protokolenca	28
Sar hin o registros kerdo Schematos pre fala vaš o lava, so džanav Kisitnav man te phenel e paramisi Kisitnav man te irinel o tekstos	
E metodika andre trjeda	31
Adaj irinel o kantoris	32

Dr. Barbara Lazenby Simpson, Trinity College, Dublin
Language Policy Division
DG IV - Council of Europe
F-67075 ŠTRASBURK Cedex
decs-lang@coe.int – www.coe.int/lang

Lada Viková, Eva Danišová

Romano tekstos has kerdo avka, hoj olestar džanelas e Rada Evropy. Sar mištes hin thodo andre romaňi čhib, perel pro šero le manušeske, savo oda kerelas.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Praha 2010

Council of Europe

*Evropsko **čhibakero** portfolijos vaš o **sikhľuvipen** andre **romaňi čhib***

Angluno lav

Perdal o sikhľuvipen the o študišagos andre romaňi čhib has kerde duj verziji vaš Evropsko čhibakero portfolijos (EČHP). Jekh hiňi perdal o študenta pro 1. postos ZŠ (6-11) the dujto vaš o študenta pro 2. Postos ZŠ (11-16 berš). Andal varesave seri EČHP šaj študinen soduj kategorija študenta.

Evropskone čhibakere portfolija kamen te del o vast ole manušenge, so sikhľon e romaňi čhib andre škola, andre čhibakere trjedi na andre škola, abo andre na formalno sikhľuvipen andro komuniti. O EČHP dikhel, the del anglal individualna džanľipena andro sikhľuvipen, the oleha del o vast le študentenge, so len hin motivacija, paťan peskoro džanľiben, the džan kija peskeri meta.

Andre Evropskone čhibakere portfolija hin savore čhibakere džanľibena: šunas the vakeras, genas the irinas. Vaš o študenta o EČHP hin e šancija, sar pozitivnones the interesno formaha šaj dikhen, hoj sikhľon bara skalaha the diferentne čhibakere aktiviteŋa. Le študentenge kempel, te študinel, te penge šaj andro EČHP šaj irinen, so imar sikhľile, the džanen, the avka dikhen, sar čačes o sikhľuvipen džanen.

Ada manualos kamel te del le kantorenge o sikhavibena, o goda the o vast, te pen lenge mištes kerel buťi le EČHP.

Sar te kerel **buti** la *Šstrukturaha vaš e romaňi čhib*

E šstrukturaha vaš e romaňi čhib del primarna informaciji, so andre hin, the sar šaj sikhľaras andre trjeda.

O deskriptora pal o temata vaš pandž **čhibakere džaňibena**

Andre šstrukturaha hin 11 temata, save reflektinen oda, so hin tipicko vaš o študenta the tinejdžera andre aja vrama, the paš oda dikhen pal e historija, pal o tradiciji the Romengero dživipnaskero štilos, the lengero romipen. Nane andre ča o deskriptora, al'e hin odoy tiš sar pes phenel "globalna standarda", save phenen, sar manuš džanel te vakere.

E šstrukturaha del definicija andre čhibakere džaňibena, sar pozitivna ašarde lava, save hine tel o terminos „džanav“ (te phenel, te irinel). Ala vakere lava hin formulimen avka, te lenge o študenta achal'on, andre kontrolna registra, save hine andre sekcija Čhibengeri biografija (andre EČHP).

Pal lende hin andre šstrukturaha kerdo pandž čhibakere džaňibena pre štar džanľipena. Ala džanľibena hine: šunas the genas (receptivna džanľibena) the oralno interakcija, das duma the o irišagos (produktivna džanľibena).

Štar **džanľipena** – A1, A2, B1, B2

O džanľipena phende andre šstrukturaha džan avri khatar Jekhetano evropsko referenčno džanľiben vaš o čhiba (CEFR) so diňa avri e Evropsko Rada. Mek buter rakhena pre www.coe.int/portfolio.

Andro CEFR hin irimen pal šov džanľipena, amen džanas, hoj o študenta pre maškarutna školi, sar phiren andre škola, džanen te sikhľol štarto džanľipen B2.

Vaš oda del e šstrukturaha džanľipena A1, A2, B1, B2. O džanľipen A1, hin nekhcikneder, ta vaš oda hiňi peršo meta vaš o študenta, so na džanen, abo ča čeporo vakere romanes. Predal varesave študenta nekhcikneder džanľipena šaj na aven relevantna, te imar varekana sikhľonas romanes andre škola, abo avka vakere khere.

Individualno dikhiben sar džanas o **sikhľuvipen**

Sako na sikhľol savoro andro jekh tempos. O Evropsko čhibakero portfolijos hin ajsi koncepcija, te andre o kantoris the o študenta šaj roden, sar the so sikhľona. O študentos, savo avka sig na sikhľol, šaj e čhib sikhľol avka, sar leske kempel the džanel. O sikhľuvipen avka, sar hin andre šstrukturaha, našti avel vaš savore študenta pre jekh džanľipen. Varesave džanľibena šaj džan varekaske feder, sar aver, the o ukola andre šstrukturaha andro džanľipena šaj aven vaš o študenta phader, sar aver.

Vaš o kantora

E šstrukturaha pal e romaňi čhib hiňi sar referenčno materialos vaš o kantora, so sikhľaren e romaňi čhib. O kantora laha pale the pale keren e buti, rakhen andre o goda, e inšpiracija the čačipen, hoj sikhľuvipneskere metodi hine kerde avka, te andro sikhľuvipen hin so nekhfeder džanľiben.

So hin o *Evropsko čhibakero* portfolijos?

E Evropsko Rada jekhetanes le *Jekhetane evropskone referenčno ramcoha vaš o čhiba (CEFR)* kerda e koncepcija pal *Evropsko čhibakero portfolijos (EČHP)*. O registra vaš *EČHP* pre www.coe.int/portfolio

Evropsko čhibakero portfolijos hin trin kotera :

- **Čhibakero** pasportos
- **Čhibengeri** biografija
- Registros mire **buŕenca** the dokumentenca

Upreder kempel te avel phendo pal čhibakere džanŕipena the o deskriptora avka, sar oda hin andro Jekhetano evropsko referenčno ramcos vaš o čhiba.

Čhibakero pasportos

Andro čhibakero pasportos o študentos phenel, savi les hin čhibakeri identita. Ada procesis hin nekhagluneder vaš o študenta, save ale konkretnone portfolijoha keren e buŕi. Kempel, kaj andre te irinen savore čhiba, so džanen. Andro čhibakero pasportos irinena o študenta, so andro čhiba džanen.

Tiŕ penge o študenta andro Čhibakero pasportos ŕaj irinen, sar džanen o kulturna diferenciji, the či varesave andre peskero dživipen prindžarde. Oda hin igen angluno vaš o študenta, so sikhŕon romanos, bo o džaniben pal romano dživipen hin vaš lengero študiŕagos andre čhib igen angluno. Pro seri 9-13 rakhena sikhavibena pal o aktiviti, so hine relevantna kijo Čhibakero pasportos.

O čhibengeri biografija

O čhibengeri biografija hin angluno segmentos andre calo čhibakero sikhŕariben, so hino andre trjedi. Andro sekciji, so hine pal o čhibengeri biografija andro duj EČHP vaš romaŕi čhib, hine kontrolna registra pal o temata. Ala kontrolna registra hine ča loke verziji deskriptorendar khatar e ŕtruktura vaš e romaŕi čhib. Sako aktivita anel jekh dikhiben, sar te kerel o ukolis, abo e aktivita, savi kempel le študentenge te kerel, te ŕaj irinen, hoj o ukolis kerde, the o kantoris len andre del o vast. Aja metoda len sikhavel, sar te bajinen pal peskero sikhŕariben, the oda so džanen, the te irinel, sar o ukolis kerde. Andro EČHP vaš cikneder študenta pen malŕinen avri o čercheŕora paŕ e aktivita, so hiŕi andro kontrolno registros. Andro EČHP vaš bareder študenta pes irinel the o datumos, kana o ukolis kerde. Pro seri 14-27 rakhena o aktiviti vaš e buŕi andre trjeda.

Registros mire **buŕenca** the dokumentenca

Registros mire **buŕenca** the dokumentenca hin oda koter EČHP, andre savo o študenta ŕaj thoven, the kiden upre peskere buŕa. Hin odoj tiŕ vaj keci seri le aktivitenca, aŕe angluno koter bararel o sikhŕuvipen andre čhib avka, hoj savore študenten palis ela baro registros peskere buŕenca. Pre seri 28-30 rakhena o informaciji pal oda, so ŕaj andro Registros thoven.

Sar le **EČHP** te kerel **buŕi** andre praksija

Sako aktivita andre EČHP hiŕi kerdi vaš sikhŕuvipnaskeri aktivita. Na kempel zorales te lŕikerel o formulŕi, bo oda nane gendi.

- * O temata, abo o aktiviti sikhade andro EĈHP šaj le kantoriske den o vast, sar kerel planos pro **sikh'aripen**.
- * E vrama, so le študentenge kampela, te sikh'lon savore čhibakere džanl'ipena, na avela jekh. Vareko džanela savoro sigeder andre konkretna džan'ibena, abo o temata, so les interesinen. The andre aver džan'ibena, abo tematicka phandl'ipena, šaj sikh'lon polokeder.

Kana te kerel **buti** le **EĈHP**

Nekhbuter pes kerel buti le EĈHP pro agor andro **sikh'uvipnaskero** ciklulis. Andro ciklusa hine o temata the o drom kijo lengero agor, nane jekh, šaj avel jekh sikh'uvipnaskeri ora, abo tiš buter kurke. Hin e godi, hoj kije buti andro EĈHP šaj džas pale sako duj, abo štar kurke.

- * Andro EĈHP šoha na sikh'araha jekh sera pal aver. O kantoris šaj sikh'arel, sar kamel jov, the šaj džal pale abo dureder andro temata, o deskriptora the o aktiviti, avka, te e buti hihi andro ritmos the pal o vodi andro sikh'uvipen.
- * Te sikh'lol e čhib, hin ciklicko procesos. O študenta džan pale kijo sako tematos kecivar kampil, avka, sar buter sikh'lon, the sar hine o ukola phareder.

O editorialis

- * EĈHP na phenel, sar baro kampil te avel o sikh'uvipen. O kantora šaj thoven neve aktiviti, butakere lila, abo aver džan'ibena the publikaciji andro Registros, avka sar jon džanen, the duminen.
- * EĈHP šaj integrinas andre savore trjedakere aktiviti, o temata, abo sikh'uvipnaskere meti.
- * O temata hine phandle jekh avreha, the o študenta šaj sikhaven, kana o sikh'uvipen imar džanen, oda avka, hoj mal'inkeren e čercheñori, abo šaj irinkeren o datumos the pro buter thana, andre jekh vrama.

Verzija:

Andro džanl'ipen A2 šaj aven savore aktiviti thode andro jekh tematicko ciklulis andro sikh'uvipen:

ME THE MIRI **FAMELIJA** - IRI ŠAGOS A2 – Džanel te irinel charno lil manušeske khatar e famelija, kaj irinel avka, sar kampil andre leskere berša, angluno famelijakero ačhiben, e boña, o bijav, sar ulol čavoro, the aver.

O KHER/O KARAVANOS THE O AKTIVITI LENCA PHANDLE - GENAS A2 – Džanel te genel loko tekstos (e paramisi, abo pal varesoste) sar dživel romañi famelija.

BARE, SUNTE **ĐIVESA** O MULATŠAGA - Šunas A2 – Acha'lol loki paramisi pal sunto đives, abo pal o mulatšagos, kaj hin bur prindžarde lava, the te oda džal, ta hin paš oda the e vizualizacija, abo e ilustracija.

O CHABEN THE O URAVI BEN – Šunas A2 – Acha'lol loke inštrukciji, save phenen, pal konkretno koter khatar tradično uraviben, so pes urel pre špecialno aktivita.

E VRAMA, BERŠESKERE KOTERA, SAR HIN AVRI - Oralno interakcija A2 - Džanel loke lavenca te phenel pale pal o sunto đives, abo pal e aktivita andro konkretno beršeskero koter.

MIRI KOMUNI TA - Oralno vakeriben A2 – Džanel te phenel but fraziji, te kamel te vakerel pal peskero sakodivesutno dživipen.

Jekh konkretno študentos

- * Vaš oda, hoj hin le študenten ča lengere EČHP, šaj andro aktiviti thovas oda, so jov **predžid'ila** - sar mal'inel o čitra, irinel o lila, irinel peskere **god'a**, the aver.
- * " Portfolijeskero **d'ives** " abo jekh ora le EČHP, hiñi lači šancija kije individualno ašariben.

Sikhaviben pal e **buti** " Portfolijeskero **d'ives** " andre trjeda:

1. O kantoris phenel sakone študentoske e sera (-i) andro EČHP le tematoha, savo na čirla andre trjeda **sikh'lonas**.
  2. O študentos genel o sentenciji, so o kantoris **sikhad'a**.
  3. O študentos the o kantoris diskutinen, pal o lava, the phenen, hoj oda o študentos „džanela te kerel“ – sar džanel o **sikh'uvipen**, šaj sikhavel: phenel pale pro **phučibena**, sikhavel so **kerd'a** jov korkoro, te hin te dikhel, kaj oda mištes džanel.
  4. O študentos **mal'inel** avri e čerčeñori (-a) abo irinel o datumos (-a) the o kantoris les vaš oda ašarel.
- * Portfolija šaj dikhen konkretna **kamp'išaga**, so le študentenge kampen.

Verzija:

Te o študentos džanel **čhibakero džanlipen** B1 andre дума the sar šunel, **al'e** kempel leske mek te avel feder sar te genel the te irinel, **palis** bi kempelas o Portfolijos te dikhel pal o lava, so hine phende the pal o aktiviti, save sikhaven, te o študentos džanel feder te genel, the te irinel.

Sar te kerel, kaj o študenta te džanen, sar te **sikh'ol**

- * O študenta jekhetanes le kantorenc'a šaj duminen, so kempel te **sikh'ol**, the so kempel andro **sikh'uvipen** te kerel mek jekhvar. Oda pes kerel le kontrolne registrenca pal o temata, andre save pes phenel, so kamas te **sikh'ol**, abo so mek na džanas, abo so amenge kempel andro **čhibakero džanlipen**.
- * O seri the o aktiviti andro EČHP hine paš o vast le kantorence, te le študentenca roden, sar džal o procesis andro **sikh'uvipen**, the sar o procesis te kerel mek feder (dikh pre sera 14).
- * Kontrolna registra den o vast, sar jekhetanes o kantora the o študenta phenen, sar o **sikh'uvipen** džanen, kaj o študentos sikhavel, so imar **sikh'lila**. Ada procesis bararel o **vod'i** pal peskero **džanlipen**, the del le študentos zor, korkoro te phenel pal peskero **sikh'uvipen**, sar les džanel.

Komunikacija le kolegenca the le dajenca, le dadenca

- * Andro EČHP hin igen mištes te dikhel o informaciji vaš o daja, o dada, abo aver kantora. Te hin avri **mal'imen** e čerčeñori the paš oda irimen o datuma, hin maj te dikhel, hoj o študentos, **kerd'a** **lači buti**. Te hin paš e čerčeñori irimen mek, kana e **buti** o kantoris **dikh'la**, ta hin amen autenticko informacija, sar o študentos o **sikh'uvipen** džanel.
- * O EČHP amenge šaj las paš o vast andre diskuzija maškar o kantora.

O **EČHP** paš o vast andro **sikhlariben**

O kantora, save **sikhlarena** la Šstrukturaha vaš e romaňi **čhib**, the Evroskone **čhibakere** portfolijoha, sar te **sikhlare** e romaňi **čhib**, rakhena andre but **godā** vaš peskeri **buťi** andre trjeda. Savore aktiviti andre štruktura the andro kontrolna registra **EČHP** šaj dikhas sar ukola the aktiviti vaš e **buťi** andre trjeda. Maškar o aktiviti šaj avel e kombinacija, the avka šaj keras igen **lačho godakero** cikluis pal o **sikhluvipen/sikhlariben**, le tematenca.

Kampel te dikhel, hoj paš but ala ukola the aktiviti na kampel te cinavkerel **kuč** inštrumenta. Kerel pes **buťi** le materialenca, save imar andre trjeda, abo e škola imar hine. Aver šaj kidas upre andre vrama, the šaj keras e **buťi** le žurnalenca, le novinkenca, o **čitra** khatar o žurnala, abo o internetos, autentickone ištrumenta (sikhavibena pal romane manualna **buća**, o kotera khatar o uraviben, the aver), o **gilā**, o vakeriben, e paramisi the aver.

Leperen, hoj te o študenta korkore kerena o inštrumenta pro **sikhluvipen** andro trjedna aktiviti, feder džanena **sikhlaribnaskero** procesis.

Kopirinas o seri **EČHP**

O seri le aktivitenca khatar o Registros den o vast andro **sikhlariben/sikhluvipen**, the vaš oda len šaj kopirinas pale the pale vaš diferentna **buća** le tematenca.

O **god'a** vaš o aktiviti andre trjeda pal o **EČHP**

ČHIBAKERO PASPORTOS

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Peršo uštaripen, phenas ko sam

Vaš save berša: vaš savore študenta

Džanl'ipen: A1

O inštrumenta paš o vast

Jekh kopija EČHP vaš jekh študentos. Kovlí lopta

E metoda

Pre peršo ora thoven le študenten te bešel andre bari kereka the čhivkerkeren jekh pal avreske e lopta. Te o študentos chudel e lopta, ta phenel romanes „Vičinen man.“ the palís mek phenel „Bešav andro..“

Den sako jekh študentoske o EČHP

O študenta phundravena o EČHP pre sera 4 the irinena (o kantoris len dela o vast) peskere nava the kaj bešen.

Aver detajlna informaciji pen irinena palís, sar o študenta sikh'lona o lava, sar te phenel o farbi, so rado dikhen, the aver.

EČHP 2. postos ZŠ

Romane nava andre partija the e **famel'ija**

Vaš o berša: 11-16

Džanl'ipen: A1

E metoda:

- 1 O kantoris le študentenca diskutinel pal e koncepcija andre manuŝengere nava, the sar hine anglune
- 2 Keren o brejkstorminkos le romane navenca, so o študenta prindžaren
- 3 Vakeren pal oda, sar o študenta vičinen la da, le dades, the aver manušen andre famel'ija
- 4 O študenta kerena o ukolis, hoj kidena upre o informaciji pal peskeri famel'ija/partija pro internetos, andro lekhade materiala the aver
- 5 O študenta keren butí andro cikne partiji the keren o palgatos, kaj
  - a. achal'arena sar hine anglune romane nava
  - b. thovena o partiji the o nava paš manualna butá the o profesiji
  - c. jekhetaňarena o informaciji, save chudle andre peskere famel'iji
- 6 O študenta vakeren pal peskere plagata the o informaciji, so kidle upre.

Te na bisteras: O študenta keren o plagata, sar kampil andre lengere berša.

Andro Portfolijeskero d'ives o študenta irinen o informaciji pal o nava andre lengeri famel'ija sera 4.

My picture →	<input type="text"/>
My name is: _____	
I live in: _____	
My eyes are: _____	
My hair is: _____	
My favourite colour: _____	
My favourite food: _____	
My favourite activity: _____	
Other things about me: _____	
_____	
_____	

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

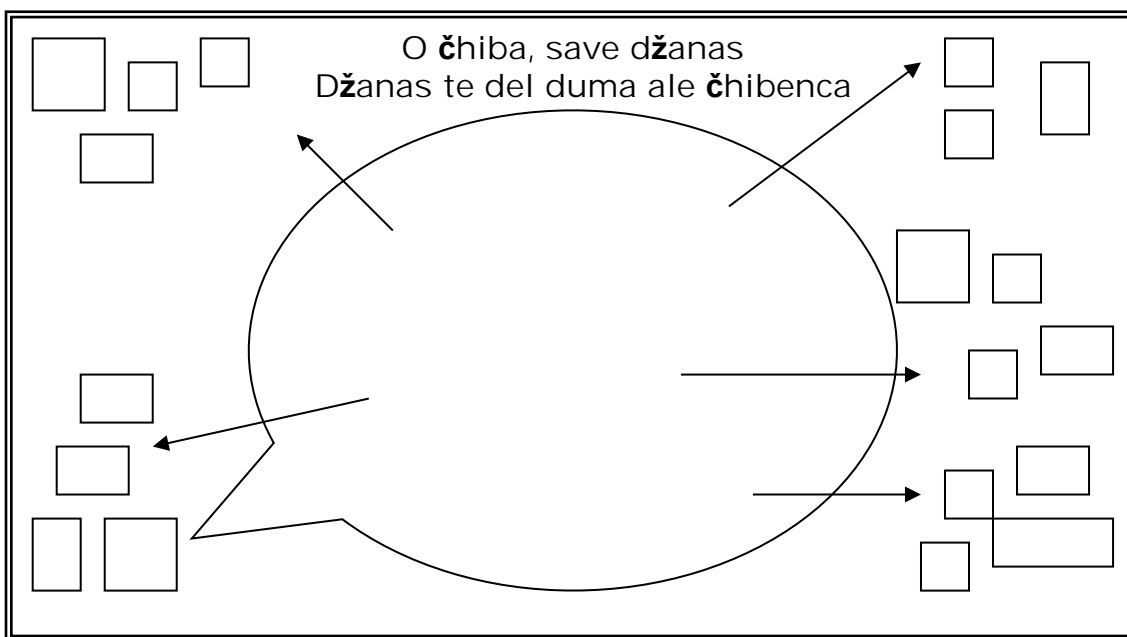
Save **čhiba** džanav

Keras o plagatos vaš e trjeda, the irinas o informaciji andro **EČHP**

Vaš save berša: vaš savore študenta

Džanl'ipen: A1

Pre sera 5 o študenta irinen, save čhiba džanen. Ala informaciji, šaj figinen andre trjeda pro plagatos, kaj avela ilustracija savore čhibenca, so o študenta andre partija džanen, the figinela jekhetanes lengere fotkenca, the le naveha.

So amenge kampil

Papiris pro palagatos, o fiksi, o fotografija le študentenca/lengere nava.

E metoda

- 1 Mek irinen le študentengere nava pro schematos pre fala
- 2 Phenen le študentenge, te phundraven o **EČHP** pre sera 5 (oda hin vaš soduj verziji)
  - Phučen „sava čhibaha khere vakeren?“
  - „Sava čhibaha den дума andre škola“
  - „Andre savi čhib genen?“
  - The aver.

- 3 Den le študenten o vast, kaj te phenen pale pro but phučibena

Te na bisteras: Phureder študenta keren **buti** la

tabulkaha pal peskero **džanl'ipen** khatar Jekhetano

evropsko **referenčno** ramcos pre sera 7, te andre

irinen o informaciji pal peskere **čhiba** anro **EČHP** vaš dujto postos ZŠ pre sera 6.

Languages I know

These are the languages I speak

With my family _____

With my grandparents _____

With my friends _____

In school _____

What I can do in my languages

I can speak in:	I can listen in:	I can read in:	I can write in:
☐	☐	☐	☐

My proficiency in different languages

Use the self-assessment grid on the next page to find out your levels of proficiency

Language:	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing	Self-assessment of proficiency					
						A1	A2	B1	B2	C1	C2
Language:	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing						
Date:											
Language:	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing						
Date:											
Language:	Listening	Reading	Spoken interaction	Spoken production	Writing						
Date:											

EČHP 1. postos ZŠ**EČHP 2. postos ZŠ**So imar **sikh'íl'om** andro **sikh'aripen**

Andre sako EČHP hin duj seri, kaj hin irimen, sar o študenta džanen o sikh'luvipen. Oda hin vaš oda, te dikhas vizualno irišagos, savo džanl'ipen hin akana le študenten andro pandž čhibakere džan'ibena andro Jekhetano evropsko referenčno ramcos vaš o čhiba.

La tabulka, savi dikhel štar džanl'ipena khatar *Ramcovo štruktura vaš romaňi čhib* A1, A2, B1 a B2, hin bare deskriptora vaš savore čhibakere džan'ibena. Te o študentos sikhavel, hoj džanel te kerel o ukola andre konkretno džanl'ipen, kampil leha te bešel, the te dikhel, so hin pro seri.

Vaš sako džanl'ipen hin mek trin cikneder džanl'ipeňora, kaj o študentos šaj irinel, sar džanel o sikh'luvipen „džanav“: but mange kampil te del o vast, **čeporo** mange kampil te del o vast, džanav korkoro. Avka šaj dikhas the irinas pal the cikno uštaraviben anglal.

Andro sikh'aribnaskero procesis kampil ale serenca pale the pale te kerel buťi. Andre savi vrama, oda avela pal oda, sar intenzivno avela o sikh'aripen. Šaj hin. Te o študenta sikh'lon jekh ora andro kurko, kampa bareder vrama, na ela avka sig te dikhel, so sikh'file. Te sikh'lon pandž ori kurkeste, ta lenger o sikh'luvipen avela buter te dikhel. Hin ajsi god'í, hoj le kantoriske kampil le študentoha andro Portfolijeskero d'ives te dikhel pre ala seri vaj pal šov, abo očno kurke.

Kamas, te o študentos o sikh'luvipen džanel, ta kampil te irinel o datumos, kana sikh'l'ila the te irinel andre kolonka. Aver varijeta hin, hoj e kolonka farbinas avri, abo odoj keras e linka.

Verziji:

	A1			A2		
	But mange kampil te del o vast *	Čeporo mange kampil te del o vast **	Džanav korkoro/i ***	But mange kampil te del o vast *	Čeporo mange kampil te del o vast **	Džanav korkoro/i ***
šunas → 	26/9/20..	16/10/20..	6/11/20..	25/11/20..		
šunas → 						
šunas → 						

Interkulturna **džaňibena**

Le serenca andro EČHP, save hine pal interkulturna **džaňibena**, šaj keras **buti ča** akor, te keras varesavi aktivita pre varesavo tematos:

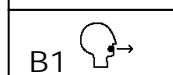
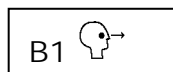
- O kher/o karavanos the lenca phandle aktiviti
- Romane manualna **buta** the o profesiji
- Sunte, bare **divesa** the o mulatšaga
- O manuša pro droma
- O chaben the o uraviben
- O hobi the umelecka artikla

Ma bisteren! Vrama vramatar kampil te dikhel andro EČHP. Na kampil te **pherđarel** o kolonki, **al'e** o thana, kaj o študenta irinena pal oda, sar džanen o aktiviti, sar penge savoro **jekhetaňaren**, o **gođa**, so pal oda duminen.

EČHP 2. postos ZŠ

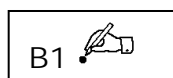
Duminas pal o kulturno than pašal amende

Tematos: O kher/ o karavanos the lenca phandle aktiviti

Džanav te genel pal sakodřivesutno manušengero dživipen.

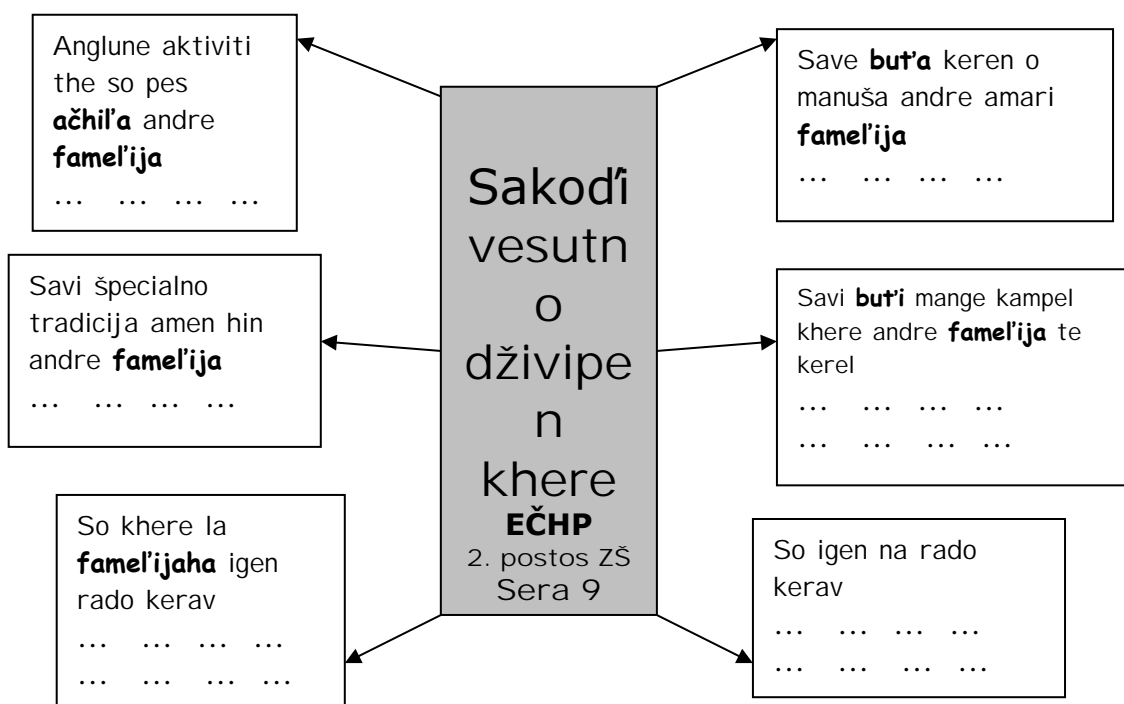
Džanav te phenel pal angluňi (vaš mande, abo špecialno) aktivita andre miri famel'ija.

Džanav te irinel charno tekstos pal angluna tradiciji andre miri famel'ija.

E metoda:

1. Vakeren pal tumaro sakodřivesutno dživipen, anglune aktiviti andro famel'iji, pal o **regul'i**, so líkeren khere the aver.
2. Pre **tabuľa** irinen savore peskere **gođa** pal o lava andro schematos, so dikhen.

Thinking about cultures

Thinking and talking about important activities in our lives helps us to understand how people are sometimes the same and sometimes different. Make a note of your own ideas about the following things:

	Roma	Gošić	I don't know
	(Make notes here about Roma traditions and way of life.)	(Make notes here about Gošić traditions and way of life.)	(Put a tick if you are not sure about this.)
Our family			
Our important celebrations			
The jobs my parents do			
The stories and jokes that I hear			
The traditions of my family /group			

- Sar avena irimen savore lava andro schematos, keren penge duj kolonki.
- Andre jekh irinen o aktiviti, o ačhibena the anglune tradiciji, sar hine andro romano dživipen, the dikhen, či o študenta džanen. sar oda hin andro gadžikane famel'iji.

O dživipen andre romaňi famel'ija	O dživipen andre gadžikaňi famel'ija
.....	.....
.....	.....

EČHP 2. postos ZŠ

- Te hin Portfolijeskerø džives, irinen o študenta pal aja informacija andro EČHP vaš 2 postos ZŠ pre sera 8 the 9 andre sekcija Amari **famel'ija**, Tradicija andre miri **famel'ija/partija Sakod'ivesutno** dživipen kija amende khere.

EČHP 1. postos ZŠ Terneder študenta šaj keren pro seri 6 the 7.

Intercultural experiences

Things I have learnt about other people and other places

Things I would like to learn about other people and other places

My culture

Things I would like to tell other people about my culture and my way of life

Sera 6 so sikhľil'om/ pal aver manuša
Sera 7 Miro kulturno than pašal mande

Sera 6 Del prostoris le terne študenten, te irinen, so sikhľile, abo džanen pal o manuša, the sar dživen andro aver komuniti.

Sar džan dureder andro sikhľariben, kempel le študentenge te phučel, sar o manuša andre aver komuniti dživen. Ala phučibena pen irinena andre kolonka „So kamav te džanel pal aver manuša the o thana“.

Sera 7 Hiňi vaš o študenta, te odoj irinen anglune aspekta andal lengeri kultura, te kamen pal oda te phenel avre manušenje. Aja sera kamel te sikhavel terne študentenge te bajinen pal o barvalipen andre lengeri kultura, the te pen ašaren peskere tradicijenca, so ľikeren andro famel'iji, abo o komuniti.

Ale duj serenca keren e buťi akor, sar kerďan imar buter aktiviti pal o temata.

Me the miri **famel'ija**, O kher/o karavanos the lenca phandle aktiviti, Miri komunita, Romane **buťa** the o profesiji, Sunte, bare **d'ivesa** the o mulatšaga, O manuša pro drama, O chaben the o uraviben the o Hobi the umelecka artikli.

ČHIBENGERI BIOGRAFIJA

Vaš o berša: savore

Džan'ipen: vaš savore

Ada registros le aktivitenca hin angluno vaš savore študenta. Sar achal'ona o procesis andro sikh'uvipen, the e metoda, sar pes sikh'arel, džanena aja informacija, the oda, so sikh'ile te thovel andro aver situaciji, andro sikh'uvipen.

EČHP 1. postos ZŠ

Savoro pal **sikh'uvipen**

Ada del terne študenten šancija, te duminen pal oda, so imar sikh'ile, te lošal'on le sikh'uvipnastar the olestar, so lenge dičholas andro sikh'uvipen igen pharo.

O kantoris bi pale the pale andro intervala kija aja sera kampelas te džal the o študenta, pal e diskuzija andre trjeda, abo pal individualno vakeriben le kantoriha, kampen te irinel o informaciji andre lačhi kolonka.

EČHP 2. postos ZŠ

Sikh'uvas o nevipena

Learning new things	
<small>Think about how you learn new things like words, spelling and pronunciation. Put a note in the box beside each thing to remind you how you learn it best. For example, when you want to learn new words you could say them again and again, write them down, put them into a sentence or try to use them as soon as possible. You may have another way of learning.</small>	
New words and expressions	How I learn and remember this
spelling	
information <small>(for example, information about people, places, events, customs, history or traditions)</small>	
pronunciation	
writing	
story telling	

Sikh'uvas o nevipena (sera 13)

Lava, so ašaren, te džanen mištes, phenen le študentenge, kaj te džanen, sar nekhfeder te sikh'ol. Te pherd'arel aja tabulka ela ukolis pre calo školno berš, the šaj oda avel the buter. Le študenten dena e inšpiracija te duminen pal jekh konkretno aspektos andro sikh'uvipen, te imar kerde jekh calo ciklusis.

E metoda

O kantoris sikhavel le študenten, kaj sar keren jekh aktivita, ta pafis te duminen pal peskero sikh'uvipen.

Verzija

Pal oda, sar o kantoris phenel pal nevo tematos, the sikh'arel anglune lava, so hine andro tematos, del ala phučibena, te le študenten hin e refleksija.

- Sar kames te leperel ala lavora?
- Dumines, hoj bi elas mištes len te irinel?
- Avelas bi mištes te kerel aver ora cikno kvizos, kaj te džanas, sar o lavora leperes?
- The so e gramatika – sar tuke la leperaha?
- Te andre trjeda sikh'uvas neve lavora, sikh'los len jekha metodaha?

O študenta penge irinena o strategija pal oda, sar jon sikh'lon andro kolonki „lava the fraziji“.

Ajsi metoda hiñi tiš vaš e „gramatika the informaciji“ the aver.

EČHP 2. postos ZŠ

So imar **kerd'om**, the so bi rado keravas

Vaš o berša: 11-16

Džan'ipen: A2-B2

E meta: Aja sera kamel te del le študenten zor, te duminen pal oda, so imar **predžidile**, so džanen the so šaj keren andre vrama, so mek ča avela.

E metoda:

1. Sako študentos pro baro archos **mal'nela**, sar džal e vrama olestar sar **ul'ila** the **pal'is** džala dureder andre vrama, savo mek ča ela.
2. Keren o brejkstorminkos pal o **ačhibena** the pal oda, so o študenta **predžidile**, the irinen o lava pre **tabu'la** (šaj hin-andre **famel'ija ul'ila čavoro**, pal o droma, pal o meriben, o mulatšagos, peršo **d'ives** andre škola, the aver).
3. Sako študentos irinel andro vramakero drom o **ačhiben**, savo vaš leske hin relevantno.

Akana bi kampelas te kerel jekh le aktivitar pro tematos Romane manualna **bu'ta** the o profesiji the o Hobi the umeleka artikli.

Kamen te džanel buter, šaj hin-savi situacija hin andro profesiji, savi praksija, abo **džaňiben** kampil kije konkretno profesija, save manualna **bu'ta**, abo normalno **bu'ti** hin sar tradicija andre **famel'ija** the aver.

4. Pal varesavi vrama džan pale kijo schematos la vramaha, the mangen le študenten, te irinen peskere meti, so kamen te kerel sar barona, the so vaš oda lenge korkorenge kampela te kerel.
5. Sako študentos irinela charno tekstos, kaj **acha'arela** „ So kamav te kerel andre vrama, savi mek ča avela“
6. Sar avela e **bu'ti** le schematoha pal e vrama **kerd'i**, sako študentos phenela pal peskeri **bu'ti** anglal e trjeda, the **acha'arela** anglune **ačhibena** the o kotera andal o dživipen, the so kamel andro dživipen te kerel.

Things I have done and what I would like to do in the future

This line is recording the years of your life.
Talk to your teacher and your friends and try to remember different things that you did at different times in your life. Then mark the place on the line and write a label to show each important experience in your life.
Your experiences could include important celebrations, events in your family, things you really enjoyed doing, starting school, places or people you visited.
If you do not have enough space on this page, draw a line on a big piece of paper.

_____

Baby 1 2 3 4 5 6 7 8
years

_____

9 10 11 12 13 14 15 16
years

What I would like to do in the future

_____

_____

_____

_____

_____

12

ME THE MIRI FAMEĻĪJA

EĶHP 1. POSTO SZŠ

EĶHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A1

E meta: Te phenel pal e koncepcija andre **romaņi** partija the **famel'ija** the sar hine phandle le manualne **butenca** the le profesijenca.

E metoda:

Šaj keras e metoda pal sera 9 "Romane nava andre partija the famel'ija". Kampela, kaj e aktivita te avel pal oda, save nava, abo partiji hine phandle le manualne **butenca** the profesijenca.

Paš o Portfolijeskero **dīves** penge o študenta randena tele konkretno aktivita pre ada tematos the aver temata, so hine phende.

Dikhen pro lava pal o **sikhľuvipen** khatar e štruktura vaš e Oralno interakcija pro tematos "Me the miri famel'ija"

A1	A2	B1
Džanel te phenel pale pal leskeri/lakeri partija, sar vičinen leskera/lakera famel'ija, keci leske/lake berš, pal o manuša andre famel'ija, te leske/lake das o vast.	Džanel mištes te phenel pale, te o manuša khatar e famel'ija, abo e komunita phučen pal vareso, so prindžarel, savo nav la/les hin, keci leske/lake berš keci les/la hin phrala, pheña, sar vičinen le manušen andre famel'ija, the aver...	Džanel te phučen the te phenel pale pal but prindžarde temata (e famel'ija, o dživipen khere, o aktiviti, so keren o daja, o dada, o interesa the aver.

EĶHP 1. postos ZŠ

Vaš o berša: 6-11

O **džanl'ipen:** A1-A2

Me korkoro/korkori

So amenge kempel: študentengeri fotografija (digitalno fotoaparatos hin igen lačo)

E metoda

- 1 O študentos peskeri fotka thovel andre „gendī“, savi kerel le papiristar.
- 2 Irinel, bo irinel te dikhel peskero nav, berša, e škola, o adreis, abo than the aver.
- 3 Irinel o sentenciji le informacijenca, save bala, jakha les hin
- 4 Irinel loke sentenciji, so kamel the so na kamel, pal e famel'ija, sar avľa **adađives** andre škola, the aver.
- 5 O seri andre „gendī“ pen **jekhetañaren**, abo thoven andro plastos, the thoven pes andro Registros EĶHP.

Vaš Portfolijeskero **dīves** hin **lačhes** te kidel avri jekh le registrendar:

- Me the miri famel'ija
- O kher/o karavanos the lenca phandle aktiviti
- Miri komunita
- Sunte the bare **dīvesa**, o mulatšaga
- Andre škola
- O manuša pro droma
- O chaben the o uraviben

O KHER/O KARAVANOS THE LENCA PHANDLE AKTIVITI

Vaš ada tematos hin igen **lačo** te kerel vizualnone materialoha sar **zaačhiben** kijo tematos. Hin mištes te kidel upre o fotografija, te o **čitra** le nabitkoha andro kher, andro karavanos the aver. Rakhena len andro žurnala, kataloga, novinki, abo pro internetos.

Hin bari škala aktiviti, save šaj keras vaš diferentna beršengere grupi, šaj hin.

- **Malinen** the phenen pal khereskero planos/karavanos , the sikhaven diferentna thana, save lava phenen, sar **vičinas** o nabitkos the aver.
- Vakeren pal oda, savo than khere kamen, the phenen soske.
- Irinen vaj keci sentenciji, či charno tekstos, pal peskero „**lačo** than“.
- Vakeren the keren o registros pal oda, so khere la datar, le dadestar the le phurendar **sikhfile**.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A2

E meta: Te vakerel pal peskero kher.

E metoda:

1. Sako študentos anel kheral o inštrumentos – nekhfeder vareso špecialno (šaj hin-vareso purano, so hin pal aver than the aver.)
2. Sako študentos peskero inštrumentos sikhavel, the aver manuša duminena, so oda hin.
3. Te oda džanena, o študentos **achařarela**, kaj len o inštrumentos hin khere, the pre soste hin.
4. Te e trjeda na džanela, o študentos korkoro phenela, kaj o inštrumentos khere hin, the pre soste hin.

Ada tematos tiš šaj integrinas andre ala temata:

- Sunte the bare **dřivesa**
- O chaben the o uraviben
- O hobi the umelecka artikli

MIRI KOMUNITA

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: 11–16

O džanl'ipen: A1

E meta: Te **sikh'ol** o lava, so phenen pal o thana andre komunita the o aktiviti, save odoj hine.

E metoda:

1. Keren o brejkstorminkos pal o lava, so o študenta imar prindžaren. vaš o thana paš lende, the te kampil, sikhaven the o čitra the o fotografiji (e banka, e policija, e mozi, o supermarketos the aver).
2. O študenta keren duj džene jekhetane, the mal'inen e mapa pal o thana paš lende, andre savi keren so nekhbuter anglune thana.
3. Pal sako than vakeren, the pro aver papiris penge irinen, kaj te na bisteren pal oda, so pes pre ala thana ačhel – terneder školaka penge irinen anglune lava, phureder irinen charne fraziji, abo loke sentenciji.
4. Savore mapi the o lila pal'is avena figimen pre fala.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O džanl'ipen: A1/A2

E meta: Te **sikh'ol** o lava, so phenen pal primarno chaben the e komunikacija **lače** lavenca, te phenas manušeske „**Lačo d'ives** the **Ačh** Devleha“, te **pal'ikeras**, abo mangas

E metoda:

1. Andre trjeda keren vaj keci "tarhoskere cerhici" the len penge o papira, the o tubi, pal o thud, o džusos, e želenina, frukti (ovoce) the aver.
2. O študenta sikh'lon o lava, sar pen vičinen diferentna chabena, sar te mangel o tovaris, sar te pal'ikerel.
3. O študenta penge kisitinen „registros“, so kamen te cinel. Kije sako cerhica thoven le bikanavkerdes/d'a. Jon phenena manušenge, so cinen o tovaris "Lačo d'ives, phenena keci love o tovaris mol, the pal'ikerena".
4. O študenta phiren pal tarhoskere cerhici, the cinavkerkeren o tovaris.

Te na bisteras: Lači sikhlutni asistencija amen dela, te anglal peske kidaha o papira, the o tubi, andre save hin o tovaris pačardo, the o imitacciji la želeñinatar, le ovocistar.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O džanl'ipen: A2

E meta: Te **sikh'ol** sar **vičinas**, o khera, o thana paš amende the savi funkcija len hin.

Te na bisteras: E mapa pal o thana paš amende, the o numera, so phenen pal o khera, thana. O fotografiji le kherenca, abo thaneha paš amende (o skľepi, e ordinacija, literarno kher le **gendenca**, e řelocviřna, o parkos, o ihriskos the aver). Anglune lava irinen pro cikne kartkici.

E metoda:

1. Skhaven jekh pal avrate o cikne kartkici.
2. O řitra řerinen, the mangel le řtudenten, te thoven o řitra paš o kartki, kaj hine irimen angluna lava.
3. O řtudenta vakeren pal oda, so hin pro diferentna thana, so pes odoj ařhel, pal o manuša, so odoj phiren andre **buři**, bavinen pes, phiren jekh kije avreste.
4. Dřan na dur khatar e řkola, the dikhen o thana, so hin paš e řkola.
5. Avri dikhen, save hine o thana andre realita, the save pro řitra..
6. Dřan pale andre řkola. O řtudenta dikhena e mapa, the phenena, savo numeris kappel kija savo kher, abo than.

ROMANE MANUALNA **BUŘA** THE O PROFESIJI

EřhP 1. postos Zř

EřhP 2. postos Zř

Vař o berša: vař savore

O **dřanřipen:** A1/A2

E meta: Te **sikhřol** o lava, so phenen pal o thana andre komunita the o aktiviti, so pen odoj keren.

E metoda:

1. Kisitinen tumenge o kartkici, kaj hin irimen diferentna romane **buřa** the profesiji (nekhbuter ola, so has andro regionos).
2. Anglal **sikhřaren** o lava, the dikhen pal o aktiviti.
3. Terneder řtudenta penge **malřnena** o řitra le aktivitenca.
4. Phureder řtudenta rodena avri o informaciji pro internetos/phuřena khere, the mangena o řitra/**malřnena** o řitra/irinena vaj keci sentenciji.
5. O řtudenta thovena o kartkici pre fala, the thovena paš lende **lařho** konkretno tekstos/ o řitra.

EřhP 2. postos Zř

Vař o berša: 11–16

O **dřanřipen:** B1/B2

E meta: Te kerel e anketa pal romane manualna **buřa** the o profesiji, save kerenas o Roma andre lokalita, abo andre **famelřija//komunita**.

E metoda:

1. Phenen duj trin lava pal o tematos e **buři** andre amari lokalita. Vakeren pal Romengere profesiji.
2. řtudenta keren jekhetane duj dřene. Kiden penge avri e **buři**, e profesija, the keren e anketa savoreha, so len hin paš o vast (o **gendřa**, pro internetos, **phuřkeren** andre **famelřija** the aver).
3. Sako duj dřene penge kisiten e prezentacija the kerel e **buři** le řitrenca, le plagatenca, the le tekstoha paš o řitra.

4. Ola duj džene phenena peskeri prezentacija anglal e trjeda.
5. O čitra the o tekstos avena thode pre fala, abo lendar ela kerđi e gendí.

SUNTE THE BARE MANUŠENGERE **ĐIVESA**

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A1/A2

E meta: Te **sikh'ol**, kana hine anglune bare **d'ivesa**, soske hine, the so o študenta paš o mulatšaga keren.

E metoda:

1. Phučen le študentendar pro bare **d'ivesa** andre lengero dživipen.
2. Vakeren pal oda, andre savo beršeskero koter pen kola bare **d'ivesa líkeren** – savo **čhon**, beršeskero koter.
3. O študenti phenen, so pes kerel andre ola bare **d'ivesa** (phenas, savo chaben, ko avel la **famel'jatar**, **čuče d'ivesa** the aver)
4. Irinen pre **tabu'la** o registros, save hine mulatšagi, the sikhaven, andre save grupi peren – privatna inepi (o **d'ives**, kana **ul'il'am**), **famel'jakere**, lokalna, štatna the specificka romane inepi.
5. Keren bari schema pre fala, kaj thovena savore **čhona** andro berš u andre sako **čhon** irinen, save bare **d'ivesa** hine andre the kaskere hine.

ANDRE ŠKOLA

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša : vaš savore

O **džanl'ipen:** A1–B2

E meta: Te prindžarel o thana, kaj dživen o romane partija (geograficko dikhiben)

E metoda:

- 1 O kantoris phučel le študentendar, kaj dživen ada **d'ives** romane partiji.
- 2 O študenta den spontanno дума, the phenen pale.
- 3 O študenta bararen o informaciji pal diferentna štata – *Oda hin paš ada štatos, oda hin upre, kaj hin baro šilalo klimatos the aver.*
- 4 O študenta roden o štata pre mapa the thoven o simbola, abo sar pen vičinen o than, kaj dživen romane partiji.
- 5 O študenta roden o informaciji pal ala štata the kisitinen charno tekstos, la charakteristika pal sako štatos.
- 6 O teksta pen sikhaven jekhetanes la mapaha.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džan'ipen:** A1–B2

E meta: Anglune lava pal Romengeri historija (historicko dikhiben)

E metoda:

1. Sako študentos peske kisitinel vramakeri osa leskere džživpnaha, the sikhavel upre anglune **ačhibena**, andre leskero džživpen.
2. Džal e diskuzija pal o tematos, so savoro o študenta džanen pal e „historija“.
3. O kantoris phenel pal o tematos e **romaňi** historija.
4. O študenta penge len o mapi the dikhen, sar džanas o Roma khatar e Indija, pro mapi irinen angluna datuma.
5. O kantoris phenel e paramisi khatar **romaňi** historija.
6. O študenta pen kisitinen pro teatros, hoj jon avena ola Roma pro drom, the sar džana le dromeħa, ta phenena o paramisa pal oda, so **predžidíle**.
7. O študenta irinen o paramisa pal drom, the genen len andre trjeda, abo len bavinen le marionetenca.

Bareder verzija:

Vaš o berša: 11–16

O **džan'ipen:** A2+ – B2

O študenta šunen /genen o vakeriben/ e paramisi pal o čirlatuno džživpen ko Roma.

O MANUŠA PRO DROMA

EČHP 1. postos ZŠ

Vaš o berša: 6–11

O **džan'ipen:** A1

E meta: Te **sikh'arel** o primarna lava, so sikhaven pro varijanti, soħa manuša šaj džan pro droma.

E metoda:

1. Keren o brejkstormingos (sako phenel peskeri **godí**), pal o formi, sar te džal pro droma, oda šaj avel pro pindre, pro **bicig'os**, le motorihha, pro somaris, la mašinaha, the aver).
2. Irinen sako lav andre **tabul'ka**, kaj hin irimen o nav, savo študentos o lav **phend'a**.
3. E **tabul'ka** thoven pre fala, te o študenta šaj dikhen o lava, te na džanena.
4. O terneder školaka **mal'nena** o čitros, the sikhavena odoj angluno koter khatar o drom.
5. O phureder študenta irinena charno tekstos (šaj aven 5 sentenciji) pal o drom, pre savo jon korkore has.

Bareder verzija:

Genen e paramisi pal o drom, kaj hin prindžarde lava.

EČHP 2. stupeň ZŠ

Vaš o berša: 11–16

O **džan'ipen:** B1–B2

E meta: O projektos, savo dikhel, sar has Romengero dživipen pro droma andre historija the tradicija angluno.

E metoda:

1. Vakeren pal Romengeri historija, pal o tradiciji phandle le Romenca, so dživenas pro droma.
2. Phenen, sar e tradicija dičhol akana, andre moderno situacija, andre buter štata.
3. Thoven le školaken andro trin manušengere partiji.
4. Sako partija vakerel, sar kisitinena o projektos, pal o Roma, so phiren le dromenca.
5. Kampela lenge te kerel e anketa, rodkeriben, (te phučel le Romendar, te genel o teksta, o internetos the aver), **palis** te thovel o **god'a** andro buter kotera .
6. O partiji kisitinena o plagata, kaj avena o čitra the o tekstos. Šaj keren the o audio.
7. O partiji pengere projekta sikhavena andre lengeri trjeda.

O CHABEN THE O URAVIBEN

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A1

E meta: Te **sikh'ol** o lava, sar pen **vičinen tradična** kotera andro romano uraviben.

E metoda:

1. Phenen le študentenge anglal o lava, sar pen **vičinen** o kotera, so pen uren, o topanki, o khosno, o **stađ'a**, o mirikle, the aver.
2. Irinen o lava pre **tabuľa**.
3. Terneder študenta **mal'inen** o čitra, kaj avena e džuvlí the o murš andro **tradično** romano uraviben, the irinen pro čitros o lava, so len hin upre urdo, abo irinen pal e **tabuľa**.
4. Phureder študenta irinen pal e **tabuľa**, abo korkore, charne sentenciji, pal o uraviben.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A1–A2

E meta: Te **sikh'ol** angluna lava, so phenas, te dikhas avre manušes, avka sar oda hin andre **romaňi** tradicija.

E metoda:

1. Pale te phenel o lava, so phenas, te amen dikhas avre manušeha, abo te džas het.

2. Te phenel le študentenge, so mek kampil, kaj te das avre manušes e **paťiv**- Bešen tele, mangav tumen; Pijen čeporo paňori?, the aver.
3. Duj džene študenta jekhetanes kisitinen charno vakeriben, kaj jekh avres te del **paťiv** ke peste khere, mangel les te chal, te pijel, the phenel leske „ačh Devleha“.
4. O študenta sikhaven o vakeriben anglal e trjeda.
5. O kantoris phenel, so kerde mištes.

EČHP 2. stupeň ZŠ

Vaš o berša: 11–16

O **džanl'ipen**: B1–B2

E meta: Te džanel o tradiciji, sar den o Roma e **paťiv** avre manušenge, te aven ke lende khere.

E metoda:

1. Keren o brejkstorminkos pro tematos e **paťiv**, mi phenen o študenta, sar jon džanen te del e **paťiv**, abo sar lenge vareko sikhada e **paťiv**.
2. Phenen penge pal oda, sar den/na den e **paťiv** andre majoritno kultura, te ke lende vareko avel khere.
3. O študenta irinen o hiros, pal oda, save tradiciji líkeren, te ke lende vareko avel khere.
4. O kantoris genel e paramisi, abo aver tekstos, kaj hin sikhadi e **paťiv** andre romaňi komunita.
5. O študenta irinen
  - a. E **buťi** kaj dikhen o **regul'i** pal e **paťiv** maškar soduj kulturi
  - b. So hin tipicko andre romaňi **paťiv**
  - c. O esejis pal oda, sar angluňi hin e **paťiv** andre komunita, abo maškar savore manuša.

EČHP 1. postos ZŠ

Te phenel pal konkretna verziji, te kamas te **sikh'l'arel** o lava pro tematos o chaben, abo o uraviben.

Vaš o berša: 6-11

O **džanl'ipen**: A1

E meta: Te phenel o lava vaš buter verziji andro chaben the o uraviben the te **sikh'l'ol** pale o primarna **phučibena** the sar te phenel pale, avka, hoj bavinás pre **skl'epa**.

So amenge kampil:

E taška le uravibnaha, o tubi pal o chaben, čački kerde sar o chaben the aver.

Metoda:

1. Keren ajsi scena sar andre **skl'epa**
2. O študenta kerena le bikenavkerden, abo cinkerkereňa
3. Le "zakozňikoske" kampil te **phučel**, keci love o tovaris mol the te phenel o fraziji „šaj chudav“, "mangav" the "pal'ikerav“.

4. O "bikenavkerdo" phenela pale "nane amen/hin amen", "imar amen hin ča jekh", "oda mol", the aver.
5. Te o študenta imar e дума džanen, the hin oda predal lengere berša, tiš šaj phenas the o lavoro o „love“.
6. Le bikenavkerdenge kampil te ginel upre o love vaš o tovris, the te mangel lači suma.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

Thovas o lava, so phenas pro chaben andro kategoriji

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen:** A1-A2

So amenge kampil:

O tubi pal o chabena, so ande kheral, o čački kerde sar o chaben, o čitra le chabnaha the aver.

E metoda:

1. Le študentenge kampil o chaben te thovel andro kategoriji, the grupi, sar phenel o kantoris.
2. Keren pre fala o schematos „Chaben, savo hin predal amende lačo“ the o „Chaben, savo našti chas sako d'ives“.
3. O fruktos, e želeňina the o chaben, savo thovas andre šil'ardí (ledňička), avena andre aver kategorija.
4. O študenta irinena jekh pal avreste o nava pal o chaben andro registros pre tabuľa.
5. Agorutňi aktivita avela o irišagos pro tematos "Chaben, savo igen kamav".

E VRAMA, BERŠESKERE KOTERA, SAVO KLIMATOS HIN AVRI

EČHP 1. postos ZŠ

Vaš o berša: 6–11

O **džanl'ipen:** A1

E meta: Te **sikh'ol** o lava, sar te phenel o **čhona** andro berš, the beršeskere kotera.

E metoda:

1. Kisitinen baro schematos pre fala, the ulaven les pro čhona andro berš.
2. Phenen le študentenge o lava, sar te phenel o čhona, andro schematos keren e blakica, the irinen andre čhonengere nava, the thoven kija pende beršeskere kotera.
3. Den дума pal oda, so hin tipicko vaš beršeskere kotera – o klimatos, školna čuče d'ivesa, te džas, abo avel ke amende o manuš, manuša, bare sunte d'ivesa.
4. Mal'inen andro schematos angluna ačhibena- školna čuče d'ivesa, bare sunte d'ivesa, kana ul'ile o študenta the aver.

EČHP 1. postos ZŠ

Vaš o berša: 6–11

O **džan'ipen**: A1

E meta: Te **sikh'ol** o lava, sar te phenel o diferenciji andro klimatos.

E metoda:

1. Keren o schematos le **d'ivesenca**, kana phiren o **čhavore** andre škola.
2. Kikiden avri o simbolis vaš diferenciji andro klimatos (rakhena len pro internetos), so sikhavel, te hin avri o **khamoro**, te del brišind, phurdel e balvaj, del jiv, the aver.
3. Sar chuden te **sikh'arel**, ta jekh študentos kidel avri **lačo** simbolis, te phenel, savo hin **d'ives**, o **čhon**, sar hin avri, the thovel **lačo** simbolis andro schematos.

EČHP 2. postos ZŠ

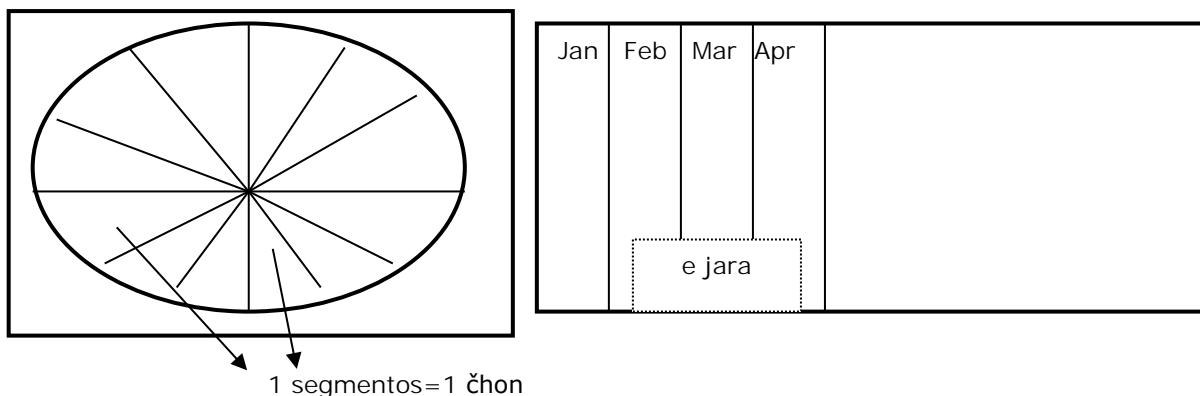
E meta: te phenel pal o aktiviti, andro konkretno klimaticko **ačhiben/abo** beršeskere kotera.

Vaš o berša: 11–16

O **džan'ipen**: B1

E metoda:

1. Irinen pre **tabuľa** o lava, sar te phenel štar kotera andro berš.
2. Keren o brejkstorminkos pal specificka aktiviti, andro beršeskere kotera.
3. Thoven o informaciji andro kategorii: **buťakeri** aktivita, **čučo** vrama, e škola the aver.
4. O študenta irinena charno tekstos, kaj irinena pal peskero nekhfeder beršeskero koter, the irinena, soske o konkretno koter kamen. Andre bi kampelas te irinel o aktiviti, so pen andre beršeskero koter keren.

E PRIRODA THE O DŽVIRA

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

E meta: Te **sikh'ol**, o lava, sar **vičinas** le džviren, the te džanel e forma, te hine irimen.

Vaš o berša: vaš savore

O **džan'ipen** : A1

E metoda:

1. Kisitinen tumenge o karti, paš save o študenta thovena o čitra le džvirenca.
2. Phenen pal o tematos le **phučbnaha**, či hin varekas khere varesavo džviros.
3. Thoven kija peste o lava, sar **vičinen** romanos le džviren, irinen len pre **tabuľa**, the thoven len andre primarna partiji – šaj avel kherutna/pro statkos/andre priroda.
4. Sikhaven le študentenge o karti, the mangel len, te roden ajso lav pre **tabuľa**.
5. Šunen, či o študenta phenen o lava mištes.
6. Thoven o karti pro skamind, te nane te dikhel, so upre hin, o čitra pre jekh sera pro skamind, the o karti le lavenca pre aver sera.
7. O študenta **visal'on** duj karti pal peste, jekh khatar jekh sera, the jekh khatar aver sera. Te rakhen o lav, so kampil kijo čitros, ta thoven o karti pre sera, te šaj dikhen, so upre hin.
8. Te o karti paš pende na džan, ta len pale **visal'on**, te šaj kidel avri aver študentos.

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. postos ZŠ

E meta: Te **sikh'ol** o lava, so phenen, save varieti maškar o džvirina hin, the te **sikh'ol**, sar o Roma **paťanas**, so e priroda sikhavelas, the o manualna **buťa** le džvirenca.

Vaš o berša: vaš savore

O **džan'ipen**: A1–A2

E metoda:

1. Andro brejkstorminkos kiden upre o romane lava, sar **vičinen** le džviren, save e trjeda džanel.
2. Phenen le študentenge the aver lava/termina.
3. Den duma pal oda, sar o Roma **paťan**, the sar pen likerem paš o džvira.

4. Keren o schematos pre fala le kategorijenca pal o džvira, the dikhen paš oda pre ala aspekta:
  - a. So dživen andre priroda / dživen paš amende khere;
  - b. Prirodno than the e lokalita;
  - c. Sar has (o džvira) predal o Roma anglune čirla / the andre ala **divesa**;
  - d. Savo than has le džviren čirla andre oda, so o Roma **paťanas**.
  - e. **Phandl'ipen** le manualne romane **buťenca**, abo aver aktivitava;
  - f. Sar pes del pal lende дума andre paramisa, literatura, the aver.
5. O študenta mangel o informaciji khere andre **famel'ija**.
6. O študenta keren e **buti** duj džene, abo cikne partiji, the ksitinen e prezentacija pal avri kidlo džvirov/partija džvira, the sar hine anglune predal **romaňi** kultura. E prezentacija bi kampelas te jel le irimen tekstoha, le **čitrenca** andre plagatovo forma, the tiš odoj kempel o komentaris, abo e paramisi, le manušendar khatar e **famel'ija**, the o materiala pal e anketa.

O HOBI THE UMELECKA ARTIKLI

EČHP 1. postos ZŠ

EČHP 2. Postos ZŠ

E meta: Te **sikh'ol** o lava, save sikhaven pro manušengere hobi, so le manušen interesinel, the mek te **mal'arel** o **čitri** / te irinel charno tekstos pal oda tematos.

Vaš o berša: vaš savore

O **džanl'ipen**: A1

E metoda:

1. Phenen le študentenge o lava, so sikhaven pr'oda, so o manuša rado keren (športi, kompjutri, save "bavišagi" rado bavinen the aver).
2. O študenta phenen, soske ola aktiviti rado keren, pre **tabuľa** irinen ajse lava, so karakterizinen ola aktiviti.
3. Terneder študenta **mal'inen** o čitri – pal odi aktivita, so rado keren (the irinen telal, sar pes odi aktivita **vičinel** – korkore abo pal e **tabuľa**).
4. Phureder študenta irinen loke sentenciji pal oda, savi aktivita keren jekhradeder – thoven andre the ola lava, so hine pre **tabuľa**.

EČHP 2. postos ZŠ

Vaš o berša: 11–16

O **džanl'ipen**: B1/B2

E meta: Te džanel o informaciji pal ajse Roma, so **ačhile** popularna vaš oda, hoj andre peskeri disciplina **ačhile** jekhfeder – sar bašaviben (lavutara), umelecka aktiviti, športos the aver

Hin buter šanciji, sar te kerel o projekta, o prezentaciji the irišagos te rodas o informaciji pal o dživipen, the e buti, so kerde konkretna manuša, abo o partiji.

REGISTROS MIRE **BUŤENCA** THE DOKUMENTENCA

Andro registros imar hin vaj keci seri, **buťakere lila**, te amenge den o vast pro agor, sar keraha amaro registros le **buťenca**.

Sar sikhluvaha buter, thovaha andro Registros o materiala, so keraha: o **čitra** la orientacijaha, registros le lavorenca, e poezija the o paramisi, so irinde o študenta, o projekta, o **tabul'ki** le informacijenca, so te na bisteras, so te leperas pal pharo procesis andro **sikhluvipen** the aver materiala, so has kerde andro procesis, sar sikhluvahas e čhib.

O Registros **pafis** ela le študentoskero džaňiben, paš savo džala pale, te rodela o lava, **lače** irimen teksta, o **godťa** pal soste te del duma, abo so te irinel, o modela vaš diferentna sikhluvipnaskere aktiviti the aver.

Sar te kerel o Registros

Hin angluno, hoj o Registros keren o študenta korkore, the **ča** jon phenen, so andre avela, abo so odoj na kamen, te rakhena feder verzija.

Vaš oda hin sako **EČHP** sera, kaj hin irimen, so andro Registros hin. O kantora kampen te rakhel e vrama pre oda, te le študentoske den e **godťi**, so andro Registros te thovel, the sar te **vičinel** e sera le editorialoha.

Contents of my Dossier

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____
- 6 _____
- 7 _____
- 8 _____

My favourite thing in the Dossier is: _____

Contents of my Dossier

If you organize your Dossier you will find it easier to use and to find things when you need them. It's a good idea to divide the Dossier into different sections. Here you can make a note of the contents of the sections. Sections might include, for example, word lists, samples of your writing, information about useful websites for research, plans for stories with the important words and phrases. You can decide which sections will be useful for you.

Section 1	
Section 2	
Section 3	
Section 4	
Section 5	
Section 6	
Section 7	

Sar te irinel o lava

Soduj **EČHP** hin tiš e "**tabul'ka** vaš o lavora". Keren ajci kopiji, keci tumenge kempel, te andre šaj o študenta irinen anglune lavora vaš savore temata, so sikhlon.

O študenta pro 1. postos **ZŠ** šaj irinen lavoro, pal lavoreste, abo charne fraziji andre sako kolonka.

Phuredere študentenge phenen, te o lava thoven andro kategoriji, šaj hin – anglune lava, lava paš anglune lava, lava vaš e aktivita, lava, so phenen pale pro **phučibena** kaj /sar the

These are new words I learnt when I was studying:

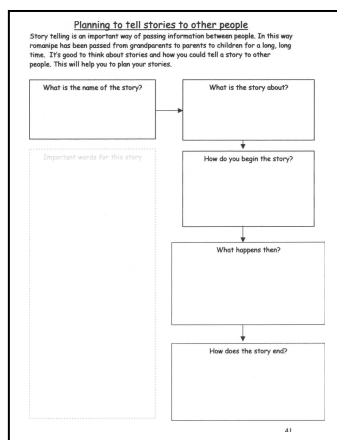
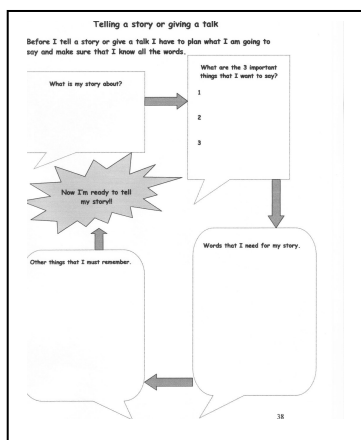

Put your new words in the word wall.

aver. O lava andro kategorija kempel te irinel jekhetanes andre jekh linka, abo e kolonka. O kategorija o študenta šaj farbinen avri, te len palis, sar lenca kerena e buči, mištes identifikinen.

Phenas o paramisi the vakeras anglal buter džene manuša

Andro but lava andre Ramcovo štruktura vaš e romaňi čhib, the andro kontrolna registra EČHP hin but sikhado, sar angluňi hin oralno tradicija andro Romengero dživipen.

Soduj EČHP den le študentos o sikhaviben, e norma, ramcos, so lenge del o vast, kaj te džanen, sar te kerel andro paramisa the o vakeriben e štruktura. Sikhľona te thovel o paramisa jekhetanes, kaj te hin andre lačhi logika.

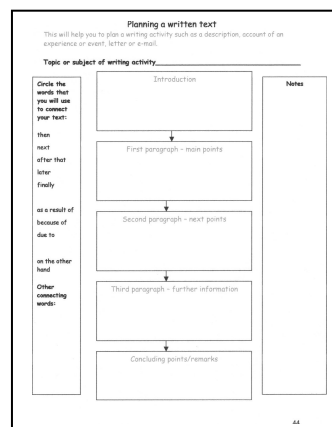
EČHP vaš 2. Postos ZŠ kamel, te o paramisi hine phende mek dureder – dikh pre sera O paramisi the o rebusa. Aja sera kamel, te penge phureder študenta te irinen o detajla pal o paramisa the o rebusa, save imar sikhľile.

Stories and riddles
My notes about stories and riddles to remind me of the main points and important language.

Story or riddle	What the story/riddle is about	Where I learnt this story/riddle	Important words or phrases for the story/riddle

Sar te del e štruktura andro irimen tekstos

EČHP vaš 2. postos ZŠ tiš hin andre e norma, sar te kisitenel irimen tekstos. O študenta avka sikhľon sar penge o tekstos te kisitinen mek sigeder, sar chuden te irinel, the palis džanen sar o sentenciji te thovel jekhetanes, andro achalardo kohorentno jekhetaňiben.

EĀHP 1. postos ZŠ
Akana džanava te vakereĻ pal

Aja sera andre EĀHP vaš terneder šudenta lenge
kamel te del o vast, te penge chuden te irinel
neve lavora, so **sikhfĻle**, jekhetanes le **Āitreha**,
savo lenge leperela.

Aja sera šaj kopirinen pale the pale.

Now I can talk about

Draw a picture here

My new words

_____

_____

_____

_____

_____

_____

28

E metodika sar te kerel e **butí** andre trjeda **Lačhi** vaš bari škala pal o temata

Sikh'uvás te šunel

Šaj keren **butí** la paramisaha:

- Šunen the **malínen**, so šunen
- Šunen the rakhen angluna lava pro kartki
- Šunen the keren la pantomimaha, so **šund'an**
- Šunen the **sikh'lon** o lava, o fraziji, abo o lava andre poezija, so odoj hin pale the pale
- Šunen the duminen/phenen anglal, so avela **palís**
- Šunen, the **palís** phenen e paramisi tumen

Sikh'uvás feder te genel

- O kartki anglune lavenca the le frazijenca
- Thoven o **čitra** kijo lava
- Strihinen o tekstos pro sentenciji, the thoven les mištes pale
- Keren pre fala e **tabul'ka** le lavenca, the mangel le študenten, te andre roden o lava, so lenge kampen
- Keren **butí** le leperibnenca the thoven len kijo inštrumenta, charne teksta, o plagata, kijo **čitra** the aver.
- Keren le **čitrenca** o lavengero
- Keren o schemata pre oda, te roden o lava

Sikh'uvás feder te del e duma

- O marioneti, the aver muja (o maski)
- Bavinás "hoj sam vareko aver"
- Charne vakeribena the o **gil'a**, te džanas o ritmisis the **lačhi** artikulacija
- Bavinás, hoj phenas o lava, so phende anglal amende, the paš oda thovas mek aver lav, abo hangos
- O študenta phenen le kantoriske o hiri, e paramisi, e poezija, the jov sa irinel
- Pale the pale andre **sikh'utñi** ora "Phen amenge pal.."

Sikh'uvás feder te irinel

- Sako **díves** irinen o datumos, o **díves**, o čhon the savo beršeskero koter hin
- O študenta keren **butí** le schematenca pre oda, sar pen roden o lava, the loke rebusenca
- E trjeda kerel e "**gendí**", kaj **lepínen** so strihinde avri kijo temata
- **Malínen** o **čitros**, the irinen pal leste
- Irinen the phenen pale pro oda, so irinde aver študenta
- O študenta keren trjedakere novinki

